

Evidencijski broj / Article ID: 9873070
 Vrsta novine / Frequency: Dnevna
 Zemlja porijekla / Country of origin: Hrvatska
 Rubrika / Section: Sport nedjeljom

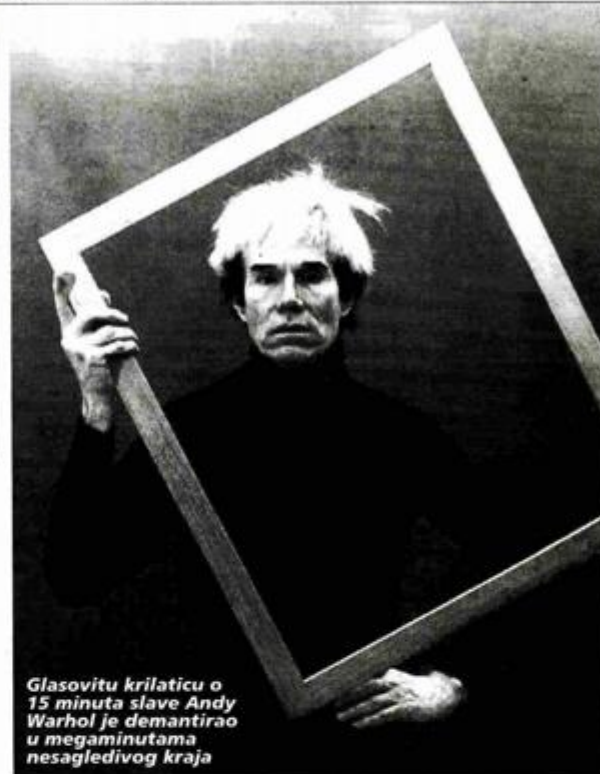
ANDY WARHOL, SLAVNI AMERIČKI UMJETNIK, VODEĆA IKONA POP-ARTA, NE PRESTAJE PRIVLAČITI POZORNOST

"Loves of Ondine"

"Kitchen"

Glasovitu krilaticu o 15 minuta slave Andy Warhol je demantirao u megaminutama nesagledivog kraja

Da je mogao, film bi odveo u beskraj

Andy Warhol ne prestaje privlačiti pozornost. Iako mu je akademska kritika i konzervativna javnost proricala brzi umjetnički kraj nakon prirodne smrti 1987., on stalno relevantno oživljava (što za zamrznuto mu tijelo spremijeno za uskrsnuće vjerojatno nikada nećemo moći reći) pa je dosta vrlo pop. U nas je nedavno objavljena Warholova knjiga "POPizam" tiskana u Americi 1980. Velika izložba "Od Klovica i Rembrandta do Warhola i Picelija" otvorena je 8. prosinca u Zagrebu. U Austriji do kraja siječnja traju pomno odabrana likovna i filmska predstavljanja Warholova opusa. No, ako bismo pitali u nekoj anketi kad ste posljednji put gledali Warholov film, dobili bismo u izglednih 97 posto odgovor: Nikada nismo gledali niti jedan film slavnog američkog umjetnika.

Ruku na srce Warholovi eksperimentalni filmovi, ako ih gledamo nepripremljeni, dakle željni fabule zapleta filmskih zvijezda naracijskog užitka u dva sata trajanja, nisu ništa drugo osim ponavljajuće dosade i dosadnog ponavljanja. O Warholovim filmovima se govori, ali ih se ne gleda. I tu je Warhol paradoksalno kao underground umjetnik primio sudbinu znamenitih imena visoke umjetnosti i etablirane kulture o kojima se govori, koji zauvijek obitavaju u riznici kanonizirane umjetnosti, ali ne pripadaju voljenim i prisnim rado gledanim čitanim ili slušanim imenima.

Kratko i slatko

Kad se Warhol latio filma, već je bio razvikana primadona pop-arta. Marilyn Monroe, limenke Campbellovih juha, dramatične slike smrti u prometnim nesrećama ili električnim stolicama, uzbuđile su i zaprepastile javnost. Pristupio je filmu prvenstveno kao kameri i vrpici, nikako s umjetničkim nadahnućem (nadahnuće je posve odbacivao) ili pristajanjem uz bilo kakvu filmsku tradiciju, komercijalnu akademsku ili avangardnu. Naravno imao je iskustva iz kinodvorana, ali je u vlastitom stvaralaštvu ta iskustva nijekao, zanemarivao i totalno odbacivao. Warholovo bavljenje filmom trajalo je prilično kratko i obuhvaća razdoblje od 1963. do 1968. U početku je stvarao nijeme crno-bijele filmove, s kamerom Bolex u jednom kadru, do kraja statično, pod istim kutom, bez montaže i koliko se god moglo, u skladu

Ako je njegovim filmovima nedostajalo drame, životu svakako nije - Andy Warhol

Andy Warhol utjecao je na dvije vrste filma. Holivudska vrsta je apsorbirala hrapavi ulični realizam, seksualnu eksplicitnost i glumačke ambivalentne izvedbe. Avangardni film je prihvatio Warholove duge kadrove i nepokretnu kameru, s rasmusnom uporabom zooma tako proskribiranog u strogim filmskih esteta, nastavljajući s daljnjim formalnim eksperimentima Warholovo bavljenje filmom trajalo je prilično kratko, od 1963. do 1968. U filmovima "Sleep" i "Empire" kamera satima bilježi spavanje nekog čovjeka i promjene dnevne svjetlosti u smogu glasovitoga nebodera Empire State Buildinga

nih gledatelja. Warhol je proizveo stotine probnih snimaka famoznih "screen tests" koji dolaze ponovo probirani i pažljivo povezani pred oči javnosti. Ali to ne bi dostajalo za Warholovu važnost kao filmskog inovatora da 1966. nije stvorio (riječ režirao je istodobno i preuska i prejaka) "The Chelsea Girls" i zadobio uvažavanje kritičara i filmskih teoretičara. Noel Burch u glasovitoj knjizi "Prahsa filma" hvali "The Chelsea Girls" kao dosljednu psihodramu velike originalnosti zasnovane na različitim funkcijama kamere - ona je promatrač, sugovornik, element distanciranja, i diktator - o dialektici prostora unutar i izvan kadra i vrhunske glumačkoj igri pripremljenog teksta i improvizacije. Oni koji govore o Warholu kao istraživaču i slavitelju dosade i pukom ekshibicionistu moraju zašutjeti pa onda na miru nastojati pronaći protuargumente.

Cool vrednote

Za Michaela O'Praya Andy Warhol je iznimno značajan jer je utjecao na dvije vrste filma. Holivudska vrsta je apsorbirala hrapavi ulični realizam, seksualnu eksplicitnost i glumačke ambivalentne izvedbe. Avangardni film je prihvatio Warholove duge kadrove i nepokretnu kameru, s rasmusnom uporabom zooma tako proskribiranog u strogim filmskih esteta, nastavljajući s daljnjim formalnim eksperimentima.

Osim toga Warhol je pokrenuo novi životni stil i bitno pripomogao stvoriti "cool" vrednote i ozračje kad je nisku i marginalnu kulturu - uzimajući iz crnačkih geta, iz krugova uličnih narkomana, iz homoseksualnih klubova i sadomazohističke ikonografije pa i hitaca Valerie Solanas (upucala je Warhola 3. lipnja 1968.) - ugradio u prihvatljivu i prestižnu. Lou Reed i Velvet Underground, David Bowie, Rolling Stones, podosta toga duguju Warholu. Bio je i ostao vodeća ikona pop-arta. Jedna od potvrda, malih no upečatljivih je u filmu "Watchmen" gdje vidimo Warhola u kožnoj jakni s malim Trumanom Capotom u muzeju popularne kulture, Warhol pored kožne odore jednog nadnaravnog junaka daje nijeme, govorom tijela iznesene prosudbe. Glasovitu krilaticu o 15 minuta slave demantirao je u megaminutama nesagledivog kraja.

Aldo PAQUOLA

"The Chelsea Girls"

s tehničkim uvjetima, produčenom trajanju. Da je mogao, Warhol bi snimak odveo u beskraj.

U filmovima "Sleep" i "Empire" kamera satima bilježi spavanje nekog čovjeka i promjene dnevne svjetlosti u smogu glasovitoga nebodera Empire State Building. Kako primjećuje Michael O'Pray, profesor na sveučilištu East London i vrstan poznavatelj Warholova opusa, u oba filma gledamo slike ekstremne pasivnosti proizvedene s tehnikom isto takve krajnje i nepromijenjene pasivnosti. Kod Warhola ljudi imaju

vrlo smanjenu aktivnost, ili ako nešto obavljaju to je uvijek neumjesno nespretno i uporno zatupljujuće. Zato i ne čudi što Warhola nema u kinodvoranama.

Tvornica tjelesnih zapisa

Warhol s Bolex kamere prelazi na zvučnu Auricon, koristi koliko-toliko organizirani filmski slijed s približavanjem modernističkom teatru. Zadržava minimalizam kao redateljski postupak, no drastično smanjuje trajanje filmova svodeći ih na prihvatljivih sedamdesetak mi-

nuta. Uveo je superstars. Homoseksualce, narkoovisnike, transvestite, osobe prekrasnih lica, neke i vrlo opasne. Lijepa i nesretna Edie Sedgwick pa Mario Montez, Gerard Malanga, Ondine, Ingrid Superstar, Viva, Candy Darling bili su podanici i stanovnici, zvijezde i žrtve Warholova mini kraljevstva zvanog Factory. Taj prostor na Manhattanu (100 puta četrdeset stopa) otmjen i glamurozan, šik i uznemirujući, bio je tvornica tjelesnih zapisa i anti-tvornica snova u neprestanom optjecaju. Ispred velikog kauča bila je kamera spremna regi-

strirati nešteditimice dostavljane ljudske trivijalnosti.

Netko je pio Coca-Colu, netko gladio kosu, prao zube, rezao nokte, koristio pomade, parfeme, maske za lice, pušio cigarete i cigare, ogledavao se u zrcalu (narcisoidnost ih je sve krasila) spavao, jeo banane, čistio motocikl, paradiroo usisivačem. Bilo je i seksa napretek, poglavito oralnog, raznovrsnog i raznorodnog.

Filmovi "Kitchen", "Beauty", "My Hustler", "Nude Restaurant", "Lonesome Cowboys" stekli su kulturni status, iako ih je vidio neveliki broj neobičaje-